

HIV / AIDS ve Ýnsan Haklarý

HIV / AIDS AND HUMAN RIGHTS

Sencer Ozan TOKER*

* Yrd.Doç.Dr., Ege Üniversitesi Ödemiş Sađlık Yüksekokulu, ÝZMÝR

Özet

Günümüzdeki çağdaş yaklaşımlara göre, HIV / AIDS ile ilgili her türlü faaliyette ve davranışta, insan haklarıyla ilgili hususlar her zaman ön planda tutulmalıdır. AIDS taşıyıcısı veya AIDS hastası toplumda yeri olan bir bireydir; ve bu bireye insan haklarına uygun şekilde davranılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: HIV / AIDS, İnsan Hakları

T Klin Týp Etiđi 2001, 9:111-112

Summary

According to the contemporary thoughts, any kind of activity or behaviour which is related with HIV / AIDS, should be convenient to human rights. A HIV positive person or AIDS patient is an individual who has a place in the community; and this individual should be treated within the borders of human rights.

Key Words: HIV / AIDS, Human Rights

T Klin J Med Ethics 2001, 9:111-112

HIV / AIDS ve diğer cinsel temasla bulaşan hastalıklar ile ilişkili insan haklarının önemini anlamak için, tehlikede bulunan prensiplerin anlaşılması ve bu konuya pratik bir yaklaşım gereklidir. HIV / AIDS 'in önlenmesine yönelik olarak birçok insanın talebi, sıkı önlemlerin alınmasıdır. Bu önlemler, örneğin; zorunlu olarak tarama ve doğru lama testlerinin sözde risk gruplarına uygulanması, HIV enfeksiyonunu yaymaya çalışanların suçlu olarak değerlendirip adli yünden en ağır şekilde cezalandırılmaları, ve mümkün olursa AIDS hastalarının toplumdan tamamen izole edilip çok sıkı bir karantina uygulamasına tabi tutulmaları gibi uygulamalardır.

Bu konuda iyi bilgilendirilmiş bireyler, yukarıda sayılan uygulamaların HIV / AIDS'in önlenmesi açısından etkisiz kalacağını, hatta ters

etkiler yaratabileceğini ve böylece HIV / AIDS ile mücadelede başarısızlığın olacağını daha kolay anlayabilirler. Çok sıkı karantina önlemlerinin HIV / AIDS'in önlenmesinde başarılı olması beklenemez. Globalleşmiş bir dünyanın her köşesine kolaylıkla yolculuklar yapılabildiği, ve böylece HIV'ın dünyanın en ücra noktalarına kolayca taşınabildiği unutulmamalıdır. Ayrıca HIV / AIDS tarama testleri çok pahalı ve bazen de yanlış sonuçlar veren uygulamalardır. Yine bu tür uygulamaları, HIV / AIDS ile ilgili bilgilene ve danışma hizmetlerine yatkın insanlara zorla yaptırmaya çalışmak, insanları aşağılayıcı ve topluma karşı yabancılaştıran bir hareket tarzıdır. AIDS 'in önlenmesinde önemli olan sağlıklı ve doğru bilgilerin bireylere aktarılması ve insanlara korunma açısından doğru davranış biçimlerinin benimsetilmesidir.

Kanuni yaptırımlar ve ağır cezai uygulamalarla, insanı sindirmek gerçekleşse bile, bu durum geçici bir süreçtir. Önemli olan insanlarda HIV / AIDS 'den korunma açısından olumlu

Geliş Tarihi: 27.04.2001

Yazışma Adresi: Dr.Sencer Ozan TOKER
Ege Üniversitesi
Ödemiş Sađlık Yüksekokulu, ÝZMÝR

davranýþ þekillerinin geliptirilmeye çalyþýlmasýdýr. Toplum, bu konuda engelleyici olmaktan sýyrýlýp, bireylere yardýma hazýr bir düþünce yapýsýna eriþebilmelidir.

1948 yýlýnda ortaya çýkan Ýnsan Haklarý Evrensel Beyannamesi ve ayrýca 1966 yýlýnda deklare edilen Ýnsan Haklarý Uluslararası Akdi 'nde belirtilen çeþitli kavramlar, evrensel anlamda birey haklarýný ortaya koymaktadır. Ýnsanýn þerefini yüceltmeyi amaçlayan bu kavramlar tüm insanlar için geçerlidir, dolayýsýyla HIV / AIDS'li bir insan için de bu kavramlar geçerli olmalıdır.

Ýnsanlarýn mahremiyet, seyahat, cinsel tercihini seçme, uygun koþullarda yaþama ve saðlýklýlýklarýný devam ettirme, her türlü ayýrýmcýlýktan, kötü davranýþlardan ve kanuni baskýlardan korunma gibi doðudan gelen haklarý mevcuttur. Bir AIDS hastasý veya taþýyýcýsý için de bu haklar geçerlidir. HIV / AIDS 'linin evrensel haklarýný çeþitli kanuni yaptýrymlar, toplumsal baskýlarla kýsýtlamak ise, hem insan haklarýna aykýrdýr hem de bu kiþilerde ters ve olumsuz davranýþ biçimleri geliptirebilir. Bu insanlara baskýlarla, kanuni zorlamalarla, aþaðýlayýcý davranýþlarla, zorunlu tarama testleriyle, uygunsuz hitap þekilleriyle (AIDS kurbaný, hastalýðýn vektörü, risk grubu vb...), zorunlu ikame ve vize uygulamalarýyla faydalý olamayýz. Tam tersine bu kiþileri her aþýdan kaybederiz; hem toplumlar, hem de tüm insanlýk aþýsýndan saðlýk riskleriyle dolu bir ortam yaratýrýz. HIV / AIDS 'li bile olsa bir bireyin hakkýna tecavüz etmek tüm toplumun ve tüm insanlýðýn haklarýna tecavüz etmek demektir.

HIV / AIDS ile mücadelede etkili ve baþarýlý olmak için kiþilere olumlu davranýþ biçimleri

kazandýracak, kiþileri en doðru biçimde bilgilendirecek, gönüllülüde dayalý eðitim programlarý geliptirilmelidir. Bu unsurlardan uzak, kanuni zorlamalara ve polisiye hareketlere dayanan her türlü mücadele faaliyeti, en baþýndan baþarýsýzlyða mahkumdur. Toplumda yaþayan dezavantajlý gruplara (seks ticaretiyle uðraþan hayat kadýnlar, erkekler ve homoseksüeller; sokak çocuklarý; uyuþturucu baðýmlýlarý vb...) kanuni zorlamalar ve cezalarla neyin ne kadar yaptýrylabileceði günümüzde çok aþýk bir þekilde ortadadır.

Unutmamalým ki AIDS, halen tedavisi olmayan bir hastalýktýr, ve tüm Dünya çapýnda hýzla yayýlmaktadır. Günümüz koþullarýnda en ideal olan, AIDS hastalýðýndan korunmaktır. AIDS hastalýðýndan korunmanýn en önemli yolu ise, HIV / AIDS hakkýnda gereken þekilde eðitilmek ve öðrenilen bilgileri günlük yaþamda saðlýklý bir þekilde kullanabilmektir. Günümüzdeki çaðdaþ yaklaþým ise HIV / AIDS ile ilgili her türlü faaliyette Ýnsan Haklarýný her zaman ön planda tutmaktır. AIDS taþýyýcýsý da, AIDS hastasý da toplumda yeri olan bir bireydir; doðudan gelen ve ölümüne dek sürmesi gereken doðal haklarý vardýr.

KAYNAKLAR

1. AIDS Action (The international newsletter on HIV / AIDS published by AHRTAG Organization London - U.K.) 1999; 41-42: 1-2.
2. Gordon G, Klouda A. Preventing a Crisis (AIDS and Family Planning). London - U.K.: TALC Publications, 1991.
3. Hubley J. The AIDS Handbook (A Guide to the understanding and Prevention of AIDS and HIV). London - U.K.: The Macmillan Press Publication, 1992.
4. Hubley J. Training for prevention of HIV / AIDS. AIDS Health Promotion (Exchange) Magazine 1994; 2: 10-3.
5. Kipke MD, Futterman D, Hein K. HIV infection and AIDS during adolescence. Medical Clinics of North America 1990; 74 (5): 1149-67.